

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยทำการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ระดับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อสร้างสมการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจากตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนในภาคตะวันออกกลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก จำนวน 304 คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำ มี 4 ด้าน คือ ใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน การสนใจด้านแรงคลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา ส่วนคุณภาพของโรงเรียนด้านคุณภาพผู้เรียน มี 8 ด้าน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการทำงานรักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจรณ์ญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดได้ตรง และมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีสุขนิสัยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา เครื่องมือนี้ผู้วิจัยได้นำไปหาความเที่ยงตรงโดยเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาเพื่อให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้กับข้าราชการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ปรากฏว่าแบบสอบถามภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีค่าอำนาจจำแนกของอยู่ระหว่าง .29 - .89 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 ส่วนค่าอำนาจจำแนกของคุณภาพของผู้เรียนอยู่ระหว่าง .30 - .74 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t -test) และการวิเคราะห์ความถดถอย พหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม ในภาคตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก มาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ การสนใจด้านแรงคลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการมุ่งสัมพันธ์เป็นรายบุคคล เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า

1.1 การใช้สิทธิพลด้านอุดมการณ์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลโดยการวางแผนเปลี่ยนแปลงและจัดทำสิ่งใหม่ ๆ ในโรงเรียน และผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ในอุดมคติ ความเชื่อ และค่านิยมในการปฏิบัติงานว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้

1.2 การมุ่งความสัมพันธเป็นรายคน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าแก่ครูทุกคน ผู้บริหารให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือแก่ครูตามสมควรแก่โอกาสที่มีปัญหา ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย แสดงความพึงพอใจ เมื่อครูแต่ละคนทำงานประสบผลสำเร็จ

1.3 การจูงใจด้านแรงคลใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารชี้แนะให้ครูเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารจัดประชุม นิเทศ ให้ความรู้ และแจ้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้

1.4 การกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสันติวิธี ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูคิดหาทางแก้ไขปัญหา การเรียนการสอนด้วยวิธีใหม่ ๆ และผู้บริหารแสดงถึงจุดยืนที่ชัดเจนในการให้ข้อคิดเห็นต่อปัญหา เพื่อให้ครูเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 ด้านผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที และมีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

2.2 ด้านมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/ โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2.3 ด้านผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ และทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจ ในผลงานของตนเอง

2.4 ด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างมีสติ สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้ และสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม

2.5 ด้านผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ และมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

2.6 ด้านผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นได้ สนุกกับการเรียนรู้และชอบมาโรงเรียน สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว ใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ได้ทั้งในและนอกสถานศึกษา และมีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

2.7 ด้านผู้เรียนมีสุขนิสัยสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ และป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

2.8 ด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก
จำแนกตาม เพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า

3.1 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า

4.1 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ ($p < .01$)

6. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก พบว่า ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน (X_1) ด้านการใช้สิทธิพลด้านอุดมการณ์ (X_2) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_3) สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ ร้อยละ 39.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แต่ด้านการจูงใจด้านแรงคไลใจ สามารถทำนายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

การอภิปรายผล การวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุที่ผู้ศึกษาต้องการทราบว่า ผู้บริหารซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารโรงเรียน ตามบทบาทหน้าที่ และงาน ย่อมจะต้องมีองค์ประกอบทั้งภายในตัวผู้บริหารเอง เช่น บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และองค์ประกอบภายนอก จึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำอันจะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สภาพทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่เปลี่ยนไปย่อมมีผลต่อการดำเนินงานของผู้บริหารที่จะต้องใช้ภาวะความเป็นผู้นำมาสนับสนุนการบริหาร เพื่อตอบสนอง

ให้เป็นไปตามองค์ประกอบเหล่านั้น และผลจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้ผู้บริหารโรงเรียนต้องพัฒนาตนเองโดยการรับการอบรมจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น เพื่อเตรียมความพร้อมเข้ารับการประเมินภายนอกตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และอาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนต้องบริหารองค์การให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ภารกิจต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งต้องปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ เพื่อเป็นกระบวนการที่จะนำองค์การไปสู่เป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ญาติเจริญ (2544, หน้า 47) ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนพลับพลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ ขวัญชัย พูลเจริญ (2548, หน้า 78) ได้ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนิง ผุดผ่อง (2547, หน้า 90) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีประเด็นที่มากอภิปรายดังนี้

1.1 การใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลโดยการวางแผนเปลี่ยนแปลงและจัดทำสิ่งใหม่ ๆ ในโรงเรียน และผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความแน่วแน่ในอุดมคติ ความเชื่อ และค่านิยมในการปฏิบัติงานว่าจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ภาวะผู้นำตามรายชื่อที่กล่าวข้างต้น ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงานก่อให้เกิดพลังในตนเองที่ทำให้การพัฒนางานประสบความสำเร็จ สามารถเปลี่ยนแปลงโรงเรียนไปสู่เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาได้ ดังนั้นภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนจึงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชัย พูลเจริญ (2548, หน้า 78) ได้ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่าด้านการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ญาติเจริญ (2544, หน้า 47) ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนพลับพลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี พบว่า ด้านการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์อยู่ในระดับมาก

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภราดร เกตุพันธุ์ (2545, หน้า 100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ในเขตพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก ซึ่งพบว่าด้านการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ ของผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำอย่างชัดเจนอยู่ในระดับมาก

1.2 การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าแก่ครูทุกคน ผู้บริหารให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือแก่ครูตามสมควรแก่โอกาสที่มีปัญหา ผู้บริหารให้ขวัญกำลังใจ ขกย่อง ชมเชย แสดงความพึงพอใจ เมื่อครูแต่ละคนทำงานประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน การให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของผู้ร่วมงาน รับฟังเรื่องของผู้ร่วมงานอย่างตั้งใจ ทำให้ผู้ร่วมงานสนใจในการพัฒนาจุดที่เด่นของตนเอง ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้า และพยายามให้ผู้ร่วมงานได้รับการตอบสนองความต้องการที่สูงขึ้นตามความต้องการ ตามลำดับของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความปลอดภัย ด้านความรัก ด้านความภาคภูมิใจ และประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวความคิดของ อิศระ บุญญะฤทธิ์ และรัตติกรณ์ จงวิศาล (2547, หน้า 122-132) ที่กล่าวว่า หัวหน้างานที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่ดีมีความสนใจทั้งในเรื่องงานและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลเป็นนักเปลี่ยนแปลง และนักพัฒนา แสดงบทบาทในการทำงานที่มีประสิทธิผล ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกไว้วางใจ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เห็นถึงคุณค่าของผลลัพธ์ที่ต้องการและวิธีการที่จะบรรลุได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหัวหน้างานผู้บริหารระดับสูง และผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพงศ์ เกิดแจ้ง (2545, หน้า 68) ได้ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว พบว่าด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน อยู่ในระดับมาก การมุ่งความสำคัญเป็นรายบุคคลเน้นการมุ่งพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคล โดยมีการเอาใจใส่ต่อผู้บังคับบัญชาแต่ละคน ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บัญชาแต่ละคนแบบตัวต่อตัว จะพัฒนาความเป็นผู้นำ

1.3 การจูงใจด้านแรงคลใจ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารชี้แนะให้ครูเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารจัดประชุม นิเทศ ให้ความรู้ และแจ้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนให้แก่ครูในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้นำมีลักษณะเป็นผู้บุกเบิก มีวิสัยทัศน์ คิดนอกกรอบ ทำงานเชิงรุก ใจกว้าง ยอมรับ

ความสามารถของผู้อื่น มีอุดมการณ์ ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนางาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสร้างแรงจูงใจต่อการทำงานในอาชีพ โดยมีระบบการประเมินผล และการตอบแทนที่เน้นผลงาน ผู้บริหารจึงมีความมุ่งมั่นในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานในโรงเรียน เพื่อใช้ทรัพยากรที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุดของโรงเรียนให้เต็มศักยภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับแนวความคิดของ เซน (Shane, 1957, pp. 517-519) ที่ได้เน้นว่า ผู้บริหารจะต้องยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ญาติเจริญ (2544, หน้า 45-46) ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนพลับพลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองจันทบุรี ด้านแรงคลใจ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพงศ์ เกิดแจ้ง (2545, หน้า 69) ได้ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว ด้านการคลใจ อยู่ในระดับมาก

1.4 การกระตุ้นการใช้ปัญญา โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามอันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสันติวิธี ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูลึกคิดหาทางแก้ไขปัญหา การเรียนการสอนด้วยวิธีใหม่ ๆ และผู้บริหารแสดงถึงจุดยืนที่ชัดเจนในการให้ข้อคิดเห็นต่อปัญหา เพื่อให้ครูเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของโลกได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารโรงเรียนจึงพยายามเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานให้กับผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้นำไปปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลัก เพื่อให้โรงเรียนได้พัฒนาไปสู่จุดหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ อุทัย บุญประเสริฐ (2542, หน้า 33) ได้กล่าวว่าผู้บริหารจะเป็นผู้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย เป็นผู้กระตุ้นและชักนำการใช้กำลังคนเป็นผู้พัฒนาทรัพยากร และเป็นผู้พัฒนาเป้าหมายใหม่ ๆ ของโรงเรียน จะเห็นว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารจะมุ่งพัฒนาผู้ตามและมีจิตวิทยาสูงเพื่อกระตุ้นให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้สร้างผลงานและวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ หลายทาง เพื่อเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ญาติเจริญ (2544, หน้า 45) ได้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนพลับพลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญชัย พูลเจริญ (2548, หน้า 70) ได้ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอบ้านโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข้ตรงเขา เขต 1 ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา อยู่ในระดับมาก โดยต้องทำหน้าที่ แนะนำ ให้คำปรึกษา ดักเตือนสั่งงานชี้แนะ และกระตุ้นครูให้

คิดริเริ่มงานใหม่ ๆ ขึ้น และสามารถสร้างความสามารถในการทำงานให้แก่ครูเพื่อให้ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างดีที่สุด

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนด้านผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดรายชื่อของมาตรฐานคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียน พบว่า คุณลักษณะผู้เรียนอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารได้มีการพัฒนาครูในโรงเรียน โดยการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ ผู้บริหารแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียน พร้อมทั้งการจูงใจด้านแรงดลใจให้กับครูในโรงเรียน ผู้บริหารชี้แนะให้ครูเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การกระตุ้นการใช้ปัญญาผู้บริหารสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสันติวิธี การมุ่งสัมพันธ์ เป็นรายบุคคลผู้บริหารให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าแก่ครูทุกคน ด้วยเหตุผล ทั้งหมดจึงทำให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการพัฒนาทั้งการทำงานและการพัฒนาการ วิธีการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงานสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ผู้เรียน มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมศักดิ์ สินธุประเวชญ์ (2545, หน้า 189) ได้กล่าวไว้ว่า การมุ่งสู่คุณภาพการศึกษาจะประสบผลสำเร็จนั้น โรงเรียน จะต้องมีการพัฒนาทั้งบุคคลกรภายในโรงเรียนไปพร้อมกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดปัญญา เกิดความคิด เข้าใจโลก เข้าใจตนเอง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ สร้างปรัชญาความคิดเชิงบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตในความเป็นมนุษย์ ต้อง กล่อมเกล่าหัวใจผู้เรียนให้นึกถึงส่วนรวม เสียสละ ทำประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ สระบงกช (2544, หน้า 87) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านผู้นำและครูเป็นปัจจัยที่พัฒนา คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนก ตามเพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า

3.1 จำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำไปสู่ผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะนำองค์กรไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำทางการศึกษามีอาจจะหยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ ด้วยบริบทที่เปลี่ยนไปจึงส่งผลให้ผู้บริหารพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบกับทางราชการให้ความสำคัญกับการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารและครูเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา ฉะนั้นผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม จำเป็นต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ เข้ารับการอบรมสัมมนาให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอ และสามารถนำมาใช้ได้จริงในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรินทร์รัตน์ มุสิกการยกุล (2548, หน้า 99) ได้ศึกษาความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิปริญญาตรี กับวุฒิสูงกว่าปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ว่าจะมีวุฒิการศึกษาใดก็ตามได้แสดงพฤติกรรมผู้นำซึ่งผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานทุกระดับสามารถรับรู้ได้ทั่วถึง และจากการที่ผู้บริหารได้ลงไปสัมผัสในเรื่องราวให้แนวความคิดที่ผู้บริหารได้ริเริ่มขึ้น การประสานงานที่ทำให้พบกันทุกฝ่ายและการวางตัวและการเข้าสังคมได้ดี ทำให้ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกในทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สงบ ประเสริฐพันธ์ (2543, หน้า 90) กล่าวว่าผู้บริหารยุคปัจจุบันจะต้องสร้างภาพพจน์ใหม่ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ มีหน้าที่นำแนวคิดใหม่ๆ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียนด้านต่าง ๆ ทำให้ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งผู้บริหารยังมีการพัฒนาบุคคลขององค์กรให้นำความรู้ที่มีอยู่พัฒนาองค์กรให้เดินไปข้างหน้าตามวิสัยทัศน์ที่มีอยู่ร่วมกันที่แต่ละคนจะเรียนจากกันและกันและรู้ร่วมกันกลายเป็นความรู้ขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สุนทร วิเศษศรี (2540, หน้า 98) พบว่าศึกษาธิการจังหวัดที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมการทำงานไม่แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและทุกด้านจำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร อิศสราภักย์ (2548, หน้า) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา

เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีต่อภาวะผู้นำ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. เปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามเพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า

4.1 จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้พยายามยึดนโยบายการบริหารการศึกษา เพื่อสนองแนวทางการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยให้การศึกษาไทยมีความเทียบเท่ากับนานาชาติ ซึ่งการดำเนินงานสู่เป้าหมายดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการประกันคุณภาพจะเป็นกลไกสำคัญสู่ความสำเร็จ เนื่องจากเป็นกระบวนการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพ หรือตามที่กรมวิชาการ (2544, หน้า 15) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการทั้งหมดที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้า อันเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งว่าสินค้าหรือบริการหนึ่ง ๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่วางไว้ จึงทำให้ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มองว่าผู้นำที่มีเพศแตกต่างกันสามารถบริหารงานที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของการศึกษาได้

4.2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ ความทันสมัยของเทคโนโลยี รวมถึงกระแสข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษามีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลตลอดเวลาอีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนได้รับการอบรมก่อนเข้ารับตำแหน่ง ได้รับความรู้ความเข้าใจสภาพงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและหลักการบริหารงานเป็นอย่างดี ทำให้เข้าใจบทบาทของตนเองทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย นอกจากนี้ในการประชุมประจำเดือนระดับจังหวัดมีการรับข้อมูลข่าวสาร ภาวะเบี่ยงเบนและนโยบายที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสได้รับความรู้ต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบอยู่เสมอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยผู้บริหารโรงเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานของตนเองให้เหมาะสมกับงานและสถานการณ์สิ่งแวดล้อมได้เท่าเทียมกัน ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จึงมีจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้าโดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้น

กับผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ มยุรี จารุปาน (2532, หน้า 51) กล่าวถึงคุณภาพการศึกษาว่า เป็น การจัดการศึกษาที่เน้นด้านระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นผู้นำทาง วิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทรัพยากรทางการศึกษาที่ทันสมัย มีคุณภาพการเรียนการสอน และมีการบริหารที่เป็นระบบ สอดคล้องกับ สุนทร วิเศษศรี (2540, หน้า 98) พบว่าศึกษาธิการ จังหวัดที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีพฤติกรรมการบริหารงานไม่ แตกต่างกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลทำให้คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาค ตะวันออก โดยรวมและรายด้านจำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้บริหาร แตกต่างกันอย่างไม่มีนัย สำคัญทางสถิติ

5. ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญต่อโรงเรียน เป็นอันมาก มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคคลในโรงเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม แม้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนจะตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาในทุกด้านเพื่อนำไปสู่คุณภาพการศึกษาใน การจัดการศึกษาอย่างแท้จริงโดยพยายามสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายเกี่ยวกับ โครงสร้างของการบริหารโรงเรียน นโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ที่ตลอดจนพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีจริยธรรม คุณธรรมที่เหมาะสมโดยนำไป ประยุกต์ใช้อบรมนักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง และมี ทักษะที่ดีต่อการศึกษาค้นคว้า แต่ในปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มี การเปลี่ยนแปลงมากจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น การปรับ ทักษะทางบวกค่อนข้างทำได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับ การดี อนันต์นาวี (2545, หน้า 117) ที่ได้ ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ความสำเร็จในการผลิตนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ แนวความคิดของ สกวน นิตยารัมภ์พงศ์ (2544, หน้า 88) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญ อย่างมากต่อการพัฒนาองค์กร ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่พร้อมจะมุ่ง พัฒนาตนเอง และผู้ใต้บังคับบัญชาให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย นพรัตน์ (2540 หน้า 138) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนึ่ง ผุดผ่อง (2547, หน้า 99) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับ

องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538, หน้า 338) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การสำหรับศึกษาธิการจังหวัด พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของศึกษาธิการจังหวัดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลองค์การสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง

6. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคน ด้านการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรพยากรณ์ด้านการจูงใจคนแรงคลใจ สามารถทำนายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยที่พบว่าภาวะผู้นำสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านอิทธิพลด้านอุดมการณ์เป็นตัวแปรย่อยของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน ซึ่งการทำงานต่างๆ ภายในองค์การให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำที่แสดงออกและสามารถทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกสนับสนุน รักใคร่ เลื่อมใส โนมน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ การที่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิผลหรือไม่นั้น มีสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวบ่งชี้คือ ทักษะคติ หรือความรู้สึกที่มีต่อสภาพการทำงาน เพราะหากผู้ใต้บังคับบัญชามีทักษะคติ หรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่องานที่ทำ และสภาพหรือบรรยากาศในการทำงานไม่เอื้ออำนวยประสิทธิผลของงานก็จะไม่เกิดขึ้น จากการวิจัย พบว่าผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์อยู่ในระดับมากนั้นจะมีผลทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนจะเป็นผู้มีความเสียสละกำลังกาย กำลังใจ มีอุดมคติในการเป็นครู มีวิสัยทัศน์ที่ดีในการทำงาน เพื่อที่จะพัฒนาความสามารถแก้ปัญหา และสามารถปรับพัฒนาโรงเรียนได้ สอดคล้องกับ กลมวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 22) พบว่าภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้านความมีบารมี เป็นตัวแปรที่สามารถทำนายหรือพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนได้ และสอดคล้องกับ วันชัย นพรัตน์ (2540, หน้า 138) พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านความมีบารมีสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ สำหรับภาวะผู้นำของผู้บริหารแบบเปลี่ยนสภาพด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา สามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของ

โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อาจเป็นเพราะ การกระตุ้นการใช้ปัญญาเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาในอดีต โดยการใช้ความคิดในการป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ปัญหา ให้ความคิดในการวิเคราะห์การนำไปใช้ในการตีความ และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เบสและอวลิโอ (Bass & Avolio, 1990, p. 15 อ้างถึงใน วันชัย นพรัตน์, 2540, หน้า 156) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา พัฒนาวิธีการใหม่ ๆ หรือคิดสิ่งแปลกใหม่เพื่อที่จะบรรลุในการกิจประจำวันของพวกเขา อย่างเช่น ครูใหญ่อาจให้กลุ่มเสนอความคิดเห็นใหม่ ๆ ต่อโรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดโครงการทางการศึกษาที่แปลกใหม่ จากการวิจัยพบว่าผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาอยู่ในระดับมาก นั้นผู้ใต้บังคับบัญชาจะได้รับการพัฒนาด้านแนวคิด และวิธีการปรับสื่อการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ ซึ่งทำให้คุณภาพผู้เรียนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ กลมวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 221) พบว่า ภาวะผู้นำด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนได้ และสอดคล้องกับ วันชัย นพรัตน์ (2540, หน้า 138) พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ ด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคนสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมุ่งเน้นความสำคัญในการส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานที่ดี ด้วยการใส่ใจรับรู้ และพยายามตอบสนองต่อความต้องการเป็นรายบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะแสดงบทบาทเป็นครูที่เลี้ยงและที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้พัฒนาระดับความต้องการของตนเองสู่ระดับสูงขึ้น เช่น สู่ระดับการนับถือตนเอง (Self-Esteem) โดยผู้บริหารใช้วิธีการกระจายอำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อเพิ่มการเรียนรู้และความกล้ารวมทั้งความมั่นใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารใช้เวลาในการดูแลเอาใจใส่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการเฉพาะของแต่ละคน พฤติกรรมที่ผู้บริหารใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนก็จะแตกต่างกัน เช่น บางคนจำเป็นต้องใช้การดูแลอย่างใกล้ชิดในขณะที่บางคนที่มีความรับผิดชอบสูงคืออยู่แล้วก็ใช้วิธีการให้อิสระ จากการศึกษาวิจัย พบว่าภายใต้การนำของผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจะทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจที่จะใช้ความพยายามในการทำงานเพิ่มขึ้นจากปกติ ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพนอกจากทำให้ผู้ตามสร้างผลงานได้เกินความคาดหวังแล้วยังช่วยเหลือให้ผู้ตามเปลี่ยนจุดยืนของตนจากทำเพื่อประโยชน์ตนเอง ไปเป็นประโยชน์ของหมู่คณะหรือองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ยูคัล (Yukl, 1992, pp. 147-187) ได้กล่าวว่า ผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพจะเสริมความคิดที่ดี ค่านิยมที่มีค่าแก่ลูกน้อง เช่นความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเป็นมนุษย์ แทนที่จะเกิดความรู้สึกอิจฉาแก่งแย่งกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538, หน้า 342) พบว่า การที่ศึกษาธิการของโรงเรียนใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน

การสร้างบารมี กระตุ้นเขาวนปัญญา การคำนึงถึงเอกบุคล มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานเป็นอย่างมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนึ่ง ผุดผ่อง (2547, หน้า 99) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสามารถช่วยเสริมประสิทธิภาพขององค์กรสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดได้ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยระดับของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก ด้านการมุ่งสัมพันธ์เป็นรายบุคคล อยู่ในอันดับสุดท้าย ฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียน ควรใช้เวลาในการให้คำแนะนำแก่ครูแต่ละคนอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้สูงขึ้นเต็มตามศักยภาพ ซึ่งย่อมส่งผลต่อโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยระดับของคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในอันดับสุดท้าย ฉะนั้นครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน ควรมีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์เพื่อวัดความรู้ และนำผลการเรียนของผู้เรียนนำมาพัฒนาในแต่ละด้านโดยเฉพาะด้านความสามารถการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ แบบเปลี่ยนสภาพด้านแรงคลใจกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออก

2. ศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคตะวันออก